



## «AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 16 noyabr (Şənbə günü) tarixli 41-cı nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

**ŞURAYİ-MİLLİ HEYƏTİ-İDARƏSİ**

Müvəqqətin Bələdiyyə (Dum[a]) dairəsində ikinci qatda müzakirə salonu yanında vəqə xüsusi odada bulunur. Şurayİ-Millî rəyasəti ilə işi olanlar hər gün səhər saat 11-dən 1-ə qədər və axşam 5-dən 7-yə kimi mürciəti edə bilirlər.

726 3-2

**ŞURAYİ-MİLLİ RƏYASƏTİNDƏN**

Şurayİ-Millî dəftərxanasını idarə eyləmək, vəzifə və kitabəti [katibliyi] icra etmək, Şura müzakirətini [müzakirələrini] zəbt etmək [protokolunu tutmaq] üçün məmurlar lazımdır.

Məmurun [məmurların] türkə bilmələri məşrutdur [vacibdir]. Arzu edənlər müvəqqətin Dum[a] [Bakı Şəhər Bələdiyyəsi] binasında bulunan Şurayİ-Millî dəftərxanasına mürciəti etməlidirlər.

278 3-3

**ELAN**

Bakı ikinci zükür [oğlanlar] gimnaziyası cəmbində [nəzəndə] kamillən milliləşmiş əlifba şöbəsi açılır. Bu şöbəyə daxil olan çouqlar türkə təlim alacaqlar. Əhalinin nəzəri-ətinası bu milliləşmiş əlifba şöbəsinə calb olunaraq, uşaqların qeyd etdirəcəklərinə ümid edirik. Qeyd etdirmək istəyənlər məktəbin dəftərxanasına mürciəti edə bilirlər.

725 7-3

**ŞURAYİ-MİLLİ RƏYASƏTİNDƏN**

Şurayİ-Millî iclası bu gün saat 1-də Duma zalında açılacaqdır. Şura əzalarından saat 12-də gəlmək rica olunur.

Düvəli-əcnəbiyyə [xarici dövlətlər] nümayəndələrindən ötrü xüsusi mövqə hazırlanmışdır.

Şurayİ-Millî raisi:  
Rəsulzadə Məhəmməd Əmin

**ELAN**

Azərbaycan Cümhuriyyəti Şurayİ-Millisi İdarəsi üçün mükəmməl türkə bilən bir idarə müdiri müavin, bir kərgüzər, iki dəftərdar, bir mühəsis, iki yazıcı və bir vəzənadar [xəzinədar] lazımdır. Arzu edən şəxs hər gün səhər saat 10-dan 6-yədək Bələdiyyə İdarəsi imarətində idarə müdiri Məhəmməd Said Axundzadəyə mürciəti etməlidir.

**QİSMİ-RƏSMİ [RƏSMİ HİSSƏ]**

Hərbiyyə Nəzarəti müstəşarından Azərbaycan Hükumatının qərarı ilə Hərbiyyə Nəzarəti müstəşarlığına təyin buyuruldu. Bu gündən etibarən işə başladı. Əhvalin nəzakətini [vəziyyətini] həssaslığını, vəzifənin müşkəlatını təqdir etməkdəyəm [qiymətləndirməkdəyəm]. Fəqət arxadaşlığımızın vəzifəyə mütəhəddin [birgə] sarılmaları və namuskarlıq çalışmaları ilə bu müşkəlatı bərtərəf edə biləcəyimizə [aradən qaldıra biləcəyimizə] əminəm.

Qitəat [hərbi hissələr] komandanlarının, əfradin [şəxsi heyətin] təlim və tərbiyəsi, biləcəsi əfradi-zabitəndə [zabit heyətində] qanuna itaat, hüquqa hörmət, maduna [aşağı rütbəliyə] məhəbbət və hüsnü-müamələ [yaxşı rəftar], vəzifəni səvmək və fədakarlıq kimi xassələrin hüsuslu [həsil olması] xüsusunda nəzəri-diqqətlərini calb edirəm. Bu surətlə yetişəcək Ördumuz istiqbalə [gələcəyə] eyi hazırlanmış və Hükumatimizin müşkəlatla tədarük və fədakarana ordu üçün sərf etdiyi para və hümmətə qarşı borclarını ödəmiş olar.

Mən bu gündən etibarən ordundan hər dürlü ehtiyacatını təmin xüsusunda alimdən gəldiyi qədər çalışacağam.

Hərbiyyə Nəzarəti müstəşarı:  
Samad bay Mehmandarov

**BAKİ, 16 TƏŞRİNİ-SANI**

Bu gün paytaxtımızda Azərbaycanın birinci Parlamanı, birinci millî müşavirəsi məclisi açılır.

Məmləkətin qeyri-təbii olan ümumi vəziyyəti, paytaxtımızın bir çox müddət düşmən əlində qalması, düşmənləri qovduqdan sonra da şəhərdə və bütün məmləkətdə əsəyiş bərpə edilməsinə sərf olunan zəhmətlər, hal-hazırda bəla Azərbaycanın bir təqim yerlərindən düşmən əlində olması və qeyri-qeyri... Bu şərtlər həpsi şimdiki Hükumət təşkil olunmuşda 6 ay müddətində dörd mərtəbəli seçki əsası ilə çağırılması vəd olunmuş Məclisi-Müəssisəsi [Təsisçilər Məclisini] təxirə sald. Lakin qarşımızda görülməz siyasi vəziyyət və mühüm bir hal məmləkəti[n] Parlamanız, Məclisi-Millisi qalması-na, millət mənafeyi nöqtəyi-nəzarindən müsaidə verməyib, böylə müəssisənin təşkilini an ciddi surətdə tələb edirdi.

Çünki, yaşadığımız öylə bir mühüm zamanda Hükumatimizlə camaatımız arasında sıxı bir vəsiyyəti-rəbitə olması lazımdır gəlir ki, həmin vəsiyyəti ümum millətin rəy və xahişlərini Hükumətə bildirib, Hükumətin nə tərdzə, nə şəkildə işləməsinə müəyyən etsin. Bunun üçün müəyyən planlar tərtib etsin.

İştə, bu səbəbdəndir ki, Hükumət Məclisi-Millinin çağırılmasını lazımdır bildi.

Parlamanımız[ın] rüknü [özülü; bünövrəsi] ədd edilən [sayılan] heyətin kimdən ibarət olacağı qəzətimizdə dərc edilmişdir. Bu heyət kənardan 80 nəfər daha üzv dəvət ediləcəkdir ki, onlar müsəlman və qeyri-müsəlman millətləri faallardan ibarət olasdır (Hər bir millətə Parlamanında müəyyən yer vermək qaydasıdır). İştə bu 120 nəfərdən müştəşakill Parliament camaat ilə Hükumət arasında vəsiyyət olub, icalı-hökuməti [hökumət adamlarını] millətin rəy və xahişinə tabe ediləcəkdir və keçirdiyimiz böylə bir mühüm günlərdə Hükumət başında oturanlarla bərabər məsuliyyəti öz öhdəsinə ala-caqdır.

Bu gün hər bir vətəniyi və millətini sevən təhmin ali məclislərin güşəyindən [açılışından] şad olub, ona var qüvəsi ilə müavinət [kömək] etməlidir ki, kənardan itxiyar olunan [seçilən] vəba [şəxslər] həqiqi millət xadimləri olub, məmləkətə və millətə zərərli olmasınlar. Siyasət aləminə vəqif olsunlar və böylə bir mühüm vəzifəni ifa etməyə qadir və qabil olsunlar.

Bir təqim məmləkətinə və millətini kəndi şəxsiyyətlərinə satan adamlar tapıla bilər ki, burada da dəxi təşviqətdə bulunub, araya intriqə-filan salmağa çalışsınlar. Bunsuz biz müsəlmanlar həm bir yerdə, həm bir məmləkətdə olursaq-olsun keçinəmməyəcəyik. Lakin, biz camaatımızın zəkavətinə [zehinə, zəkasına] və ağılına qavranaraq [güvənərək, onunla qürur duyaraq] ümidvar oluruq ki, keçmiş acı təcrübələri dərxətir edib də [yada salıb da] içimizdə artıq intriqəyə, dəsislərə [hiylələrə] və təfriqələrə [ayrılıqlara, bölünmələrə] məhəl [yer] verməzlər. Çünki, “şəxsiyyət” və “mənaəmlik” yolunda özlərini meydanı-siyasətə atan həriflərin əməl və hərəkətinin millətimizə, vətənimizə nə qədər acı zərbələr vurmaları öz gözümüzə gürdükdü.

“Uca mənsəblər” iddiasında olduqda “ağzıları yanmış” həriflər digərlərinin məmləkətimizin rifah və səadəti üçün nə dürlü təşəbbüsətdə bulunmalarını bəyənməyib, hər bir şeyin əleyhinə ola-caqları möhtəməldir [ehtimal olunur]. Lakin böylə şeylərə camaatımız əhəmiyyət verməməlidir. Öylə həriflərin dəsislərinə [hiylələrinə] aldanmamalıdır.

Böylə bir müskül halda fikirlərin vətəniyi və millətin səadətinə verməlidirlər və bu gün isbatı-vücut edəcəkdir [meydana çıxacaq] Məclisi-Millimizi alqışlayıb, ona müavinətdə [yardımda] bulunmalıdır.

Yaşasın Azərbaycan! Yaşasın Azərbaycanın birinci Millət Məclisi!

**HANGİ ÜMİDLƏ?**

Azərbaycan istiqlalının yeni bir səhifəsi vərəqlənir. Şurayİ-Millî açılır.

Şurayİ-Millî açılır. Bu sədəni eşidən azərbaycanlı əndişəsiz deyildir. Düşər olduğu bu qədər müsibətlər, gırrıftar olduğu bu qədər fəlakətlər kəndisində bir növ yə's və nomidlik [məyusluq və ümidsizlik] törətmişdir.

Mart hadisələrini görən, hürriyyət, ədalət və millətlərə haqqı-müsavət [barəbərlilik haqqı] vəd edən adamların birer canı, qatıl və cəllad kasilərə su əvəzinə qan axıtıqlarına şahid olan, sentyabr müzəffariyyətinin bütün şəhadət [əziyyət] və təhəssülərini [hissələrini, hissə qapılmalarını] duyaraq qurbanlar verən, hərbi-zərbin [müharibə və iğtişaların], səfalət və fəlakətin, daxil müharibələrin bütün müsibət və ələmlərini çəkən Azərbaycan vətəndaşı heç şübhəsiz ki, Şurayİ-Millî açılır deyincə bir az düşüncək, artıq əhvali-fəvqəladəndə [fəvqəladə vəziyyətdən] çıxaraq mötəd [alqışımı; normal] bir həyati-siyasiyyə [siyasi həyat] yaşayacağı fikrini bas-ləmək istiyəcəkdir.

Fəqət nəsi? Türkiyə mütərəkkə əqd etmiş [atəşkəs imzalamış], Avstriya-Macaristan qitə-qitə [parça-parça] olmuş, Bolqariya çoxdan taslim olmuş, Almaniya silahını qoymuş, inqilab atəşləri bütün Orta Avropa məmləkətlərini bürümüş, Boğazlar açılmış, ingilislər Bakının qəpəsina dayanmışlardır.

Böylə iken acəba hangi ümidlə Şurayİ-Millî açılır? Şurayİ-Millî bu qədər müşkəlatə qarşı Azərbaycan istiqlalını mühafizəyə qadir olacaqmı?

İştə, əfkəri-ümümiyyəminizin [ictimai rəyimizin] “Hangi ümidlə?” sualı ilə xülasə etmək istədiy bir həyəcan.

Fəqət bu həyəcana pak o qədər də məhəl [yer] yox. Tamamilə ümidsiz bir halda deyilik. Şurayİ-Millinin açılması ilə azərbaycanlılar müqəddəratlarını tamamilə kəndi əllərinə alırlar. Burası millətin əməlləri [istəklərini], arzu və məqsədlərini bütün cəhanimədanıyyətdə [mədəni dünyaya] elan edəcək bir kürsüdür. Bu kürsünün öz kürsümüz, öz minbar və öz məbədi-siyasimiz olduğunun bütün cəhanə isbat etməliyiz, etməklə mükəlləfiz.

Quy, Mərkəzi Avropa dövlətlərinin cəhanə təhdid edən bazuyi-ahənin [dəmir bazusu, qolu] qırılmaq keyfiyyəti bizi heç də nəümid etməsin. Biza haqqımızdır verəcəkdir, haqqı-həyatımızı [yaşamaq haqqımızı] təmin edəcək qüvvət nə Kruppun topları, nə də digər bir qüvvəli-cabirədir [zor işlədən qüvvədir]. Biz haqqı-həyatımızı hər şeydən əvvəl kəndi iman və istedadımızdan, sonra bütün dünyaya hakim olacaq fikri-hürriyyət və üxüvvətdən [azadlıq və qar-dışlıq fikrindən] alaçaqdıq.

Şimdi hərbi-zərb dövrəsi keçəcək, fikir və istiqal zamanı hünlü edir [daxil olur, gəlib çatır]. Bu gün qaliblər də məğlubların iləri sürdükləri əsasatı [prinsipləri] müdafiə edirlər. Lenin tərəfindən millətlərin hüququna aid elan olunan düsturlar, Vilsonun şərait-sülhiyyəsinə [sülh şərtlərinə] daxi bir zəminə təşkil edir.

Vilsonun bütün ələm müvaciəhsində [qarşısında] elan etdiyi prinsiplərin izə tətbiiq edilməyəcəyini düşüncək üçün meydana də heç bir səbəb və cəhət yoxdur. Əcəbə nə düşüncülür? Bütün ələmi-islama nəfiz bulunmaq [təsir göstərmək] vəziyyətində olan İngiltərə, yəni başımızda bir gürcü, bir erməni və sair millətlərin hüquq və haqqı-həyatını tanıd, bizi boğarmı? Böylə bir düşüncə əbas olsa gərəkdir.

Biza haqqı-həyat taniyacaq İngiltərə ilə pak əla uyuşar və etilaf edəriz [uzlaşarıq]. Azərbaycan Hükuməti Bakı daxil olduğu halda Qafqaziyənin qismi-mühümü [mühüm hissəsi] üzərində əmniyyət və əsəyiş təmin etməklə ingilislərə müfid [faydalı] olar, ingilislər mədəniyyət və fününundan da [elmindən da] izə istifadə edəriz.

Ümid edəlim ki, bütün millətlərə haqq və hürriyyət vəd edən Vilson zümrəsi Azərbaycan hürriyyət və istiqlalını boğacaq bir vəziyyət almısan.

Əvət, ümid edəlim. Bu ümidlərimiz vicdani-millimizin imanı və Hərbi-ümumi nəticəsində təəssüs edəcəyi [qurulaçağı] möhtəməl bulunan [ehtimal daxilində olan, gözələnən] Cəmiyyəti-Qvam [Millətlər Cəmiyyəti] süarı ilə ruhlansın.

Bu gün bir digəri ardından devrilən taxtların, qurama söküyü kimi parçalanan dövlətlərin, yarı Avropanı istila edən inqilabların yalnız bir mənası vardır: demokratiənin qələbəsi. Bu qələbə yarı dünyaya deyil, bütün ələmi-mədəniyyətdə şamil olmağınca, başəriyyəti sükun bulammayacaq. Bunu görməli, o surətlə hərəkət etməlidir.

İştə, Azərbaycan Şurayİ-Millisi böylə ümumi bir demokratiəz ərafəsində açılır ki, bu ağılış böylə də millətlər bayramına hürriyyət libası geyarək çıxmasını mövcud olacaq [lazımlı hala gətirəcəkdir]. Ümid və iman edəlim ki, Azərbaycan kimi müqəddəs atəşi ilə əskidən bəri bir ziyarətəgah kimi tanınmış olan yurdumuz

demokratiəliyini yalnız soyuq göstərişlərə münhasir [həsər] etməyib, səmimi işləri ilə də isbat etsin.

Quy Azərbaycan Şurayİ-Millisi qanlardan bixmiş, xarəbəliklərdən usanmış başəriyyətin sülhi-ümumi bayramı üçün yapacağı çərağına [atəşfəşanlığa] kəndisində məxsus əzəri bir ziyə səğsin. Kəndi himayəsində yaşayan insanlar biləfərqü-cinsü-məzhəb [cins və məzhəb fərqi qoymadan] bəsləyəcək bir yurd, isindirəcəkdir bir ocaq olsun.

Ey qərəi-möhtərəm [möhtərəm oxucu]! “Hangi ümidlə?” sorurdun? İştə, böylə bir ümidlə!..

M. Ə. Rəsulzadə

**TARİXİ BİR GÜN ÜÇÜN**

Bu gün Qafqaziya türklərinin əfaqi-həyatında [həyat üfülərində] yenə bir tarixi vəqə [hadisə] doğur. Bu günə ulu babalarımızdan biza irs qalmış ictimai yığınlar [yığınlaqlar] – qurultaylar və məclislər yenidən əhya edilir [canlandırılır, bərpə edilir].

Hətta nisan [aprel] ayının axırlarında qalbi milli əməl ilə dolu, gələcəyə böyük ümidlərlə bəsləyən Qafqaziya islamı Rusya çarlığı boyunduruğundan xilas olduğunu fəqət [ancaq, yalnızca] bu ictimai məclislərdə görür, qəlbinin ən dərin bucaqlarında on illərə bəslədiyi arzuları söyləyir, gələcəyini də həman qurultay iclaslarında təyin edirdi. O zaman Qafqaziya türkləri gələcəyə baxdıca, yeni səfərə çıxmış bir gənc kimi istiqbal [gələcək] qarşısında gah titrər, gah məğrurana köks qabardar idi. Bu zaman Azərbaycan Cümhuriyyətinin meydana çıxacağına çalışılırdısa, bir çox mənaələrdən deləyi siyasət aləminə yeni qədəm qoyduğumuz üçün kəndi həyatımızda, milli işlərimizdə ümumi bir lisan bulunmadı, ümumi bir qanuna riayət edilmədi. Bu səbəbdən idi ki, yavaş-yavaş qövldən feilə [sözədən işə] keçmək arzusunda bulunan Azərbaycan Məclisi-Müəssisəsi hazırlıqlarımız və bir çox digər təşəbbüslərimiz öylə bir fəlakətə uğradı ki, hər tərəf artıq susmuş kimi görünməyə başladı. Fəqət, yaşamaq istəyən bir millətin fəaliyyəti əbədən qırılmaz. Müxtəriyyət, istiqaliyyəti fikri qiğilicimi içərisinə dübdükdə, daima sülalənərək o milləti nəhayət əbədi bir necat səhlinə çıxarar.

İştə, onun üçün burada sıxıntı çəkmiş azərbaycançılar ölkəmizin digər bir bucağında bir fikri diriltmək istədilər. Bakıda batmış zaif bir ulduz Gəncədə, bəlkə də Tiflisdə bir təqim evlərində müşavirə məclislərində parlayırdı. Hər tərəfdən fəlakət, vəxəmət [təhlükə] görüldükdən sonra böyük bir fədakarlıq göstərmək qarşısında məcbur olduq. Qurbanlar verildə də, illərdə səğər [qığılcım] misalında olan bu qəyə bu gün işıqlı günəş kimi ətrafını yaldızlar [qızıl kimi parıldadı] halına gəlmişdir. Nümayən olmuş [doğmuş] bu günəşin bir daha zəvalə ərməməsi [batmaması, yox olmaması] üçün qurbanlar verəcəyimiz mühaqqəqdır [şübhəsizdir].

Bunu kimsə danmaz. Lakin, hürriyyət və səadətimiz yolunda verəcəyimiz qurbanlar, göstərəyəcəyimiz fədakarlıqlar müsmir olmağı [nəticə verməsi] üçün artıq bitihək [birləşmək] və ittifaq lazımdır. Bu ittifaq da bu gün verə biləcək bir müəssisə, bir məkan vərsa, o da hazırkı Milli Şura, yənikni Parliament və gələcəkdəki Məclisi-Müəssisən olacaqdır. Bu müəssisələrdə Azərbaycanın muxtar və müstəqil yaşaması uğrunda həp məsələlər birləşməli, həp cərəyanlar bir ümumi zəmin üzərində durmalıdır. Azərbaycanın olması ilə xalqımızın rifahı, tərəqqisi və təalisi [ucalması] olar. Xalqın tərəqqisi ilə millət miyanında [arasında] siyasi cərəyanlara meydan bulunar. Bunun üçün əsası [kökü] müstəhəkm etməmiş [barkitməmiş], fəruat [detallar; budaqlar] üstündə mübarizə etmək gülcünc olar. Artıq, Azərbaycan fikri canlandı. Şimdi bunu təqviyə etmək [gücləndirmək] ümum Qafqaziya türklərinə fərdird.

Bu təqviyyəyə nə birca ziyafət məclislərində olan kimi fəsih [gözlə, bəzəkli] sözlər və bəliğ [bəlağətli, zərif] nitqlər söyləmək istiqlal [məşğuliyəti] ilə deyil, bəlkə ümum əhalinin arasında cərəyan edən əfkərə [fikirlərə] riayət etmək, ədalət üzərə olaraq Azərbaycanın hər nöqtəsinə müqəddəratı[nın] həllində iştirak etmək imkanı vermək və əhvali-hazirəyi [hazırki vəziyyəti] münasib bir üsuli-idarəni nəsb etməklə [qurmaqla] olacaqdır. Ümidvəriz ki, bu gün Azərbaycanın müqəddəratını hallı etmək üçün toplanan Şura əzasını [üzvlərini] hər biri nəslətinin [gələcək nəslin] bizim hər bir ətəvirimizə [hərəkətimizə] diqqət edəcəyini nəzərə alıb, demokratik Azərbaycan Cümhuriyyətinin həyat səhnəsində canlı olması üçün kəndi nəfsindən keçincəyə qədər qeyrət edər [səy göstərər, çalışsar].

Bu gün iqtizaiyi-zaman [zamanın çağırışı] bizdən fəqət böylə bir qeyrət bəkləməkdədir.

M. Hənəfi

**AZƏRBAYCAN ŞURAYİ-MİLLİSİ TARİXİNDƏN**

Azərbaycan Şurayİ-Millisinin 1918 sənə iyun ayının 17-də Gəncədə Fətəli xan Xoyski hökuməti-həzirəsinin [hazırkı hökumətin] təşkil edəcəyi, bütün səlahiyyəti-hökuməti [hökumət səlahiyyətinin] kəndisində tövdi ilə [tapşırmaqla], tətil etdiyi qərarimizə [oxucularımız] məlumdur. İyunun 17-si Azərbaycan tarixi-istiqlalına səbt [qeyd] olunacaq günlər[dən]dir. Şurayİ-Millinin təkrar həyat və fəaliyyəti başlandığı bu gündə, fəvqəzəkir [yuxarıda qeyd edilən] günün iclasını qaparkən Şurayİ-Millî raisi Rəsulzadə Məhəmməd Əmin hərəzləri tərəfindən irad olunan [söylənən] nitqi nəşr etməyi münasib gördükdü.

İştə nitqin məzmunu:\* Həzərət, daha səbəhəki iclasımızı açdıqımız zaman bu kimi məsuliyyətli və ağır bir zaman içərisində bulduğumuzuz ixtar eyləmişdim [yada salmışdım]. Tarixi məsuliyyətin bütün o çəkilməz yükünü şimdiki qərarımızla Fətəli xan Xoyski cənablarının təşkil eylədikləri hökumətinin omuzlarına yüküldünüz. Bu qərar bir tərəfdən əhvalini icabı [vəziyyətindən doğmuş], digər tərəfdən də “Blok” ilə “Hümmət”in istefaları üzərinə nəman və şəkllən alınmaq məcburiyyəti hasil etmişdir.

Dünya müharibəsi və Rusiya inqilabının təsirləri ilə yeni doğmuş və həyati-siyasiyyəyə [siyasi həyat] ilk qədəm basmış olan Azərbaycan, qəyasi əhatə olunmaz [nəticəsi bilinməyən] mühüm dağıqlar keçirir. Bu yeni təkrar nüvədə siyasət [türk siyasətinin yeni körsəsi] rüsd və bütlüq bulub [həddi-biəyaz çatıb] da millətlər zümərəsinə bir əməli-həyat [həyat ünsürü] olaraq girə biləcək, yoxsa sısqa [zaif] çocucqlar kimi südəmər halında iken tərki-həyat edəcəkməydir? İştə, bütün zehinləri işğal edən bir məsələ. İştə, bir zaman ki, müqəddəratı-milliyani [millətin müqəddəratını] əllərinə alanlar üçün Azərbaycan növdəminin tələf etməməkdir kimi müskül, fəqət

Türk və islamliğa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır.

Dərc olunmayan övraq iada edilməz.

Dərc edilən məqalətin mükafatını idarə təyin edir.

Abunə şəraiti:  
Yanvarın birinədək Bakı üçün 24, başqa şəhərlərə 35 rublədir.  
Bir aylığı Bakıda 12, başqa şəhərlərdə 19 rublədir.

Elan fiat: sətiri 2 rubla. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

müsküllüyü ilə bərabər şərfəli bir vəzifə və məsuliyyət tərtib edir. İştə, böylə bir zamanda və böylə bir məsuliyyəti-əzəminin [böyük məsuliyyətin] barıqırını [ağır yükü] altına girmiş olduğu halda Fətəli xan cənabların hüzurunuza çıxıb da etimadınızı istəməklə kəndisində iqtidar arayır. Fəqət, bunu yaparkən o, diqqət etdiniz vəqin ki, nə qədər sararmış, tıtrəmşidi. Siz onu ehtimal ki, heç bir zaman və heç bir məkəndə bu dərəcədə ləzən [titrəyən] və hirasən [ürək] görməmişdiniz. Bu nəyə bənzər, bilirmisiniz? Dəhşətli həngəmlərdə [zamanlarda] səfahəti-hərbini [müharibənin mərhələlərinin] məsuliyyətli dəmlərində ricət yapmaq [geri çəkilmək] məcburiyyətində qalan bir ordunun mövqeyi-məxsusu [xüsusi bir mövqeyi] son dərəcəyi-imkana [imkanın son həddinə] qədər mühafizə etmək üzərə burax-dığı müfrəzanı [dəstəni] istila edə bilən hiras və həşyətə [qorxu]ya...  
Əvət, əfəndilər, Azərbaycanın paytaxtı-müvəqqəti bulunan Gəncədə naqis də olsa hakimiyyəti-milliyani təmsil edən bir müəssisənin şu surətlə meydanadan çəkilmək məcburiyyətində qalması, heç şübhəsiz demokrasiənin bir ricəti [geri çəkilməsi] və quvayi-mürtəcenin [mürtəce qüvvələrin] bir müvəffəqiyyətidir. Bu ricət ağ və pak qüvvətlərə müqabil, qara və napak qüvvətləri təqviyyə edəcəkdir [gücləndirəcəkdir]. Bu nöqtəyi-nəzərdən baxılınca, ilk nəzərdə bizim halımız Ukraynanın halına bənzəyir kimidir. Bu hallar bizdə Rusiya məqsədi-inqilabiyyəsinin [Rusiya inqilabının məqsədlərinin] iflasına dair bir əqidə hasil edir. Fəqət, əfəndilər, zəvahlərə baxmalıyıq [xarici görünüşə əsasən qərar verməyə], səthi düşüncəyəmiz, pak də məyus olmalıyıq.

Məncə, Rusiya inqilabi-əzimi [böyük inqilabı] hər nə dərlərsə desinlər, qətiyyəni iflas etmədi. Rusiyada inqilab nə yapacağıdır? Bu suala “Böyük Rusiya” fikri ilə məsumun [zəhərlənmiş] olan rus inqilabçıları nöqtəyi-nəzərdən deyil, inqilabın kəndi təbiiatını təhvil edərək cavab verməlidir. Rusiya baxılırsa, Rusiya inqilabı məzlum və məğdur [haqsızlığa məruz qalmış] siniflərə, məhkum millətləri azad etməlidir. Məğdur siniflər təqdir edəlim ki, istadiklərdən fəzləsini [artıqımı] aldılar. Millətlər isə birer-birər kəsb-i-istiqlal edirlər [istiqlaliyyəti əldə edirlər]. Əvət, dünyanın altından birini tutan Rusiya parçalanır. Fəqət, inqilab “Böyük Rusiya” yaratmaq üçün müvəzzaf [bir vəzifəni öhdəsinə götürmüş] idi? Qətiyyəni deyildi. İfrata gedən sinif hərəkatları əlbəttə ki, təyid olunacaq [nizamlanacaq] və mötədil bir şəkli girəcəkdir. Çünki, bu hürriyyətin şəkli-hazırı [hazırkı surəti] heç şübhəsiz ki, hürriyyət deyil, bir əfət [bəla] və fəqət bu yolda yapılacak ricət əminəm ki, hər halda inqilabdən əvvəl mövcud olan hüddud öhdəsində deyil, bərisində təvəqqüf edəcəkdir [dayanacaqdır]. Demək, əhval əvvəlkiyəni nisbətə hər halda eyi olacaqdır.

Əfəndilər! Mən, səbiq Rusiya ərazisində güzəran etməkdə bulunan vəqayeyə [hadisələrə] böylə baxıram. Buna görə də hələ ümidlərimlə bərabər olaraq yaşayıram. Bilirəm, əfəndilər, ki, Azərbaycan Rusiya inqilabının vəz etmiş [meydana qoymuş] olduğu müsbət nəzəriyyələri, elan etdiyi əqanımı-hürriyyətdən [hürriyyət prinsiplərindən] son dərəcədə istifadə edəcəkdir. İştə, müstəqil bir Azərbaycan, siyasətən kəsb-i-hürriyyət və istiqlal edəcək [hürriyyət və istiqlal qazanacaq], Azərbaycan ictimai hürriyyətlər və hüquq-bəşərə aid düsturlar hər halda müstəbəd Rusiya zamanından daha geniş, daha əlverişli olacağına şübhə etməm. Hətta, əfəndilər, söyləmək istərim ki, Azərbaycan Qafqaziyada ən hürriyyətpərvər və inqilabçı təsəvvür olunan Gürcüstandan daha məsuddür. Çünki, burada bizim daxili hürriyyətlərimizə icrai-nüfuz edən [təsir göstərən] və edəcəyi mütasəvvir bulunan [təsəvvür olunan, ehtimal daxilində olan] qüvvət yəbənqi bir qüvvət deyil, öz qüvvətimizdir. [alqışlar] Burada istiqbal böyük və şanlı bir millətin müxtəlif söbə və budaqlarını tövhidə [birləşdirməyə] doğru gedəcək ki, eyni-məqsədimizdir [məqsədimiz əla budur]. [alqışlar] İctimai və hüquqi hürriyyətlərdə biz fərzən [tutaq ki], qeyb etsək belə, siyasətən qazanacaq, talafeyi-mafət edəcəyiz [titirilmişlərin əvəzinə çıxacağıq]. Halbukı Ukrayna, Gürcüstan və sairə öylə deyildir. Əvət, əfəndilər, pak də nəümid olmalıyıq. Tarixin əməli-milliyani nöqtəyi-nəzərdən müsaid bir zamanında olduğumuzu, türk ittifaqı [birliyi] üçün fərsət ələ keçirdiyini unutmalıyıq. Bütün məsəimizi [əməyimizi] bu hürriyyəti-siyasiyyənin [siyasi hürriyyətin] təşəbbüsünə [mələ gəlməsinə] sərf edəlim. Bunun üçün də hər dürlü fədakarlığa amadə [hazır] bulunalım.

Sizi, ey heyəti-hökumət [hökumət heyəti], böylə bir əmr-i-əzimin [nəhəng işin] ifası üzün təvil edir [vəkil təyin edir, işi sizə tapşırır], bütün məsuliyyəti öhdəyi-həmiyyətinizə təhvil etməklə [qeyrətinizin öhdəsinə qoymaqla], zənn etməyiniz ki yalnız qalrsınız. Yetişər ki [yetər ki], siz, keçirməkmiş olduğumuz zamanın əhəmiyyəti ilə mütənəsib, əməli-milliyə ilə müvafiq, türklük e'ləsinə [ucalmasına], Azərbaycanın hürriyyətinə, türk kitleyi-nasının [xalqının, xalq kütləsinin] mənafeyinə mətuf olan [yönələn] icraatınızda kəhalət [göz boyama] və müsəhələ [asana çəçmə] göstərməyib də, pozulmamız bir əzmlə çalışsınız. Biz hər zaman sizə müin [köməkçi] olmağa hazırız. İstədiyiniz zaman bizi, kəndinizlə bərabər bulacaqsınız. Biz hüzurumuzla [varlığınımla] sizə müin olmağa hazır olacağımız kimi, icabı təqdirində [lazım gəldiyində] başqa yollarla da sizi təqviyyə [dastəkləməyə; gücləndirməyə] hazırız. Nətəkim, bugünkü tətilimiz daxi bu hissə və bu məqsədə icra olunur.

Şurayİ-Millinin heyəti-hazirəsi [hazırkı heyəti] haqqında vəqə olan tənqidatə [tənqidlərə] qarşı buradan bəhs

## «AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 16 noyabr (Şənbə günü) tarixli 41-cı nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

Şimdi vaxt gəlir. Saati-vida vurulur [vida saati çalınır]. Yekdigərinə [bir-birinə] qardaşcasına əlvida edəlim və ayrılarkən, əfəndilər, bu ümidlə gedəlim ki, inşallah, yaxında Azərbaycanın paytaxtı bulunan Bakıda Azərbaycan Məclisi-Müəssisən dairəsində buluşarız.

Yaşasın Azərbaycan! Yaşasın türklük! [Şiddətli və sürəkli alqışlar]

Məclis saat ikidə qapanır.

#### AZƏRBAYCANLIYA

*Hörmətli Nasib bəyə*

Ey vətəndaş, bu gün sənin taleyinə Vicdanları aydınlatan yaldız doğur.

Ey qafqazlı, sənin yüce üfüğündən Bir əbədi sönməyəcək yulduz doğur.

O yulduz ki, onun üçün başəriyyət Tarixində dəryalarca qan axıtmyt

Doğmuş onun şəfəqindən qaç məmləkət, Bir çoxları qəhr olaraq yerə batmış.

Bu gün sən də insanlığa addım atdın Müstəqillən yaşamanı salamatlıdın.

Bundan sonra Azərbaycan ölkəsində İstiqlalın, hürriiyyətin kölgəsində

Sənin dəxi bir müqəddəs vətənin var, Bayrağın var, buludlardan yüce qalxar.

İstiqlalın Şərqə işq salacaqdır, Sənin dəxi Milli Şuran olacaqdır.

Şimdi sənin daşdığıñ böyük adı Alqışlayır Qafqasyanın dağı-daşı

Xəzər suyu bayrağını salamladı Sevinn, azad Azərbaycan vətəndaşı.

#### MİLLİ ŞURAMIZA

Qardaş!

Sən çıx bu minbərdən doğrunu söylə, Yalvarma kimsəyə, tanrıdan başqa! Küskünsə taleyin sən ona küsmə, Dirlətdir səsinə, çalış, çapa!a!

Bu bəxtsiz millətin daıdığı acı, Çalış, əlac olsun, dirlətsin onu. Düşmən başındakı o zəfər tacı Görsün ki, irqimin deyildir sonu!

Qüvvəti vicdandan, nuru haqdan all Hidayət etməyə yol azanları, Gəlməsin yardımsız qəlbinə məlal, Yardım: minarələr... sübh əzanları!...

Təməz alınndakı tozu, toprağı Haqq üçün açdığın əllərinlə sil! Vətən bir fidandır, yaşıl yaprağı Soldurmamaq sənin əlindədir, bill

#### TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

**Avstriyada**
- Kiyevdən xəbər verirlər ki, Avstriya sərhədində olan cənub dəmir yol xəttində qərat və iğtişaş davam etməkdədir. Novoselitsa istasyonundan teleqraf edirlər ki, məhəlli [yerli] əhali Avstriya saldatları ilə bir yerdə dövləti əmvalı [dövlət malını] dağıdıb, qərat etmişlərdir. Spirit anbarları talan edilmişdir. Tüfəng atəşi davam edib, bombalar patlamaqdadır. Geca istasyon kantorası qərat edilib, kantorida olan pullar oğurlanmışdır.
- Yelizavetqraddan xəbər verirlər ki, Avstriya saldatları dövləti evlərini və müəssisələrini talana başlamışlardır. Məhəlli [yerli] fığərə sinfi də saldatlara mülhəq olmuşdur [qoşulmuşdur].
- Voloçiskdan xəbər verirlər ki, ətraf kəndlərdən bir çox əhali gəldiyindən və Avstriyadan külli miqdarda hərbi əsirlər varid olduğundan [gəlib çıxdığından], nəhayət dərəcədə qərat və iğtişaş bərdəvamdır [davam edir]. İstasyonda geca və gündüz atışmadır. Başqa yerlərdən də bu tövr xəbərlər gəlməkdədir. Sokolova istasy-onu Romanya əsgərləri tərəfindən zəbt edilmişdir.
- Odessa ilə Kiyev arasında olan istasyonlarda Avstriya əsgərləri dəstələri ərzaq anbarlarını dağıtmışlardır. Jmerinka mövqifində [stansiyasında] Avstriya əsgərləri keçib getməkdə olan zabitləri həbs edib, həbsdə olan bolşevikləri azad etmişlərdir. Ərzaq anbar-larında olan malları kəndlilərə paylayıb, sonradan anbarları yandır-mışlardır. Ukraynadan gələn əsgəri hissələr Avstriya saldatlarının silahını allarından almışlarsa da, faəq onlar kəndlilərə bir çox silah və pulemyot paylamağa müvəffəq olmuşlardır. Kiyev-Voloçisk arasındakı dəmiryol hərəkatı qət edilmişdir [kəsilmişdir]. Odessa-Voloçisk arasında hərəkat fəş [ləğv] edilir. Odessa ilə Kiyev arası hərəkatının dayanması qorxusu var.
- Vyanada böyük iğtişaşlar vəqe olmuşdadır. Noyştatdda aero-plan mövqeləri yandırılmışdır. Zalsburqda şiddətli atışma hökmfər-mədir [hökm sürməkdədir]. Avstriya qəzetələri yazırlar ki, Karln xətti-səltənətini tərk etməsindən sonra, Avstriya inqilabı gəldikcə Rusiya inqilabına mübəddal olmuşdadır [çevrilməkdədir]. Ətrafda böyük iğtişaş vardır. Əhali çörəkçi dükanlarını dağıtmaqdadır.

**Cəbhələrdə**

- Liondan xəbər verirlar ki, ingilis əsgərləri Moböjün iki mil məsafəsindədirlər. Amerikalılar Sedanı işğal etmişlərdir. Dəmir yol xətti boyu fransızlar alman əsgərlərini təqib etməkdədirlər.

- Romadan xəbər verirlər ki, İtaliya məmurları Avstriya dəmir yollarının kontrolluq vəzifəsini öz öhdələrinə almışlardır. İtaliya kralı Triest şəhərinə varid olmuşdur.

#### SÜLH ƏTRAFINDA

**Təlsiz teleqraf xəbərləri**

“Royter” acentaliyinin verdiyi məlumata görə, Lloyd Corc Almaniya ilə imza edilən mütarikə şəraitini [atəşəks şərtlərini] Avamlar Kəmerasında [İcmalar Palatasında] oxumuşdur. Bu şərait üç hissəyə təqsim edilir [bölünür]: 1. Qərb cəbhəsi; 2. Şərq cəb-həsi; 3. Donanma.

Qərb cəbhəsi şəraitı:

1. Fransanın almanlar tərəfindən zəbt edilən yerləri Belçika, Elzas-Loren və Lüksemburq təxliyəsi.
2. Güclə Almaniyaya aparılan əhalinin öz vətənlərinə buraxıl-ması.

3. 5 min top, 30 min pulemyot, 3 min mina buraxan və 3 min aeroplan təslimi.

4. Reyn nəhrinin sol sahilinin bilkülliyyə [tamamilə] alman ordusundan təmizlənməsi. Alman əsgərləri tərəfindən təxliyə edilən yerlər Mobit yanında, Reyndə olan keçidləri və körpüləri tut-maqda olan Müttəfiq qüvvələri tərəfindən zəbt ediləcəklərdir.

5. Reyn nəhrinin sağ sahilində 30 kilometrə məsfəsində olan yerin masun [toxunulmaz] buraxılması.

6. Mütəffiqlərə 5 min lokomotiv (paravoz), 15 minə qədər vaqon və 5 min yük avtomobili verilməsi.

7. Elzas-Lorendən başqa Reyn əyalətlərində əsgər saxlanması Alman Hökuməti öhdəsinə buraxılır.

8. Hərbi əsirlərin tezliklə qaytarılmaları. (Teleqrafın dalı alınmamışdır.)

\*\*\*

Parisdən xəbər verirlər ki: Alman vəkilləri [nümayəndələri] cümə günü səhər marşal Foşun yanına gəlib, mütarikə əqdini [atəşəks imzalanmasını] rəsmi surətdə xahiş etmişlərdir. Mü-təfiqlərin şəraiti [şərtləri] qəbul edilmişdir. Vəkillər hərəkatı-hər-biyyənin [hərbi əməliyyatların] dayandırılmasını xahiş etmişlərə də, cavabı-rədd [rədd cavabı] almışlardır. Alman vəkilləri bu məsələnin qəsid vasitəsilə Almaniya Hökumətinə xəbər verilməs-inə icazə istəmişlərdir. Qasid göndərilmişdir. Alman komanda heyəti cavabının müddəti bazar ertəsi saat 11-də tamam olur.

#### VÜKƏLA ŞURASINDA

14 təşrini-sani [noyabr] tarixli Vükəla Şurasında qərar qoyul-muşdur ki:

- Sahiblərinə iadə edilmiş [qaytarılmış] müəssisələr qulluqçu-larının maddi ehtiyacını ödəməkdən ötrü Ticarət və Sənəat nazir-inə 3 milyon 600 min rublə buraxılsın.

- Milliləşmiş neft müəssisələrinin sahiblərinə iadəsi xüsusun-dakı 5 təşrini-əvvəl [oktyabr] tarixli əmrnəminən 4-cü maddəsi dəyişməklə, bu anadək Xalq Təsərrüfatı Şurası idarəsində qalmış və təşrini-əvvəlin 11-dək istehsal edilmiş neft məhsulatinin üçdə iki hissəsi Azərbaycan daxilində olmaq şərti ilə müəssisələr sahiblə-rinin ixtiyarına verilsin. Yerdə qalan üçdə biri yenə də heman Xalq Təsərrüfatı Şurası idarəsinə buraxılsın.

- Azərbaycan istinaf [apelyasiya] məhkəməsi xüsusunda ver-ilmiş qanun layihəsi təsdiq edilsin.

#### ORDAN-BURDAN

**Milli Parlament**
Əvvəlcə belə idi: Məmləkətin bir padşahı olardı, padşahın da bir vəziri. Padşah qanun qoyardı. Vəzir də o qanunu məmləkət içində yeridərdi.

Bu iş camaata xoş gəlmədi. Dedilər ki:
- Padışah bizim dərdimizi nə bilir ki, bizə də qanun qoysun?
Yaşxısı budur ki, o tə taxtında əyləşib, çayını içsin. Qanunu biz özüümüz qoyaq. Çünki, dərdimizi özüümüzdən yaxşı kim bilir?

Elə də oldu:
Millət yığılır, məşvərat qurulur, dərdlərdən, ehtiyaclardan söhbət açılır, ona görə də qanun qoyulur. Sonra, o qanun vəzirlərə ver-ilib, deyilir:
“Buna görə iş görünü!”

\*\*\*

Bugünkü gün Azərbaycan türkləri üçün üçüncü bir səadət gündüdür.

Birinci səadət günümüz – irsi düşmənlərimizin puç olduğunu gördüyümüz gün idi.

İkinci səadət günümüz – vətənimizin qan soranlar və onların qab yalayanları əlindən böyük türk qardaşlarımızın qəhrəman əlləri ilə xilas edildiyini gördüyümüz gün idi.

Üçüncü səadət günümüz isə bugünkü gündür ki, azad millə-timiz məşvəratə yığılib böyük qurultay düzəldəcəkdir ki, özü üçün qonunlar qoysun.

Birinci səadət günümüz – hissi səadət günü idi:
Yəni, düşmənlərimizin məhvini görüb ürəyimizdən tikan çıxırdı. İkinci səadət günümüz – ruhi səadət günü idi:
Yəni, böyük qardaşlarımızın imdadını və vaslini [vüsəlini, qovuş-masını] görüb, nəinki dirilərimizin, hətta ölülərimizin da ruhu şad olurdu.

Üçüncü səadət günümüz isə əqli səadət gündüdür:
Yəni, bir bu qədər çaxna-vəxnadan sonra ağılmız başımıza gəlib əmr edir ki:

Yığılın qurultaya! Bir bu qədər səadət nəşəsi ilə xumarvar dölandığınız bədir. İndi gələcək fikrini çəkmək və nail olduğumuz səadətərin əbədliliyi xüsusunda çalışmaq üçün məşvərat qurmaq lazımdır.

Millət, səsinə çıxart!
O səsi özüümüz də eşidək, özgələr də eşitsinlər.

\*\*\*

Birinci Parlamamız seçmə olmadı, tikmə oldu. Zərər yoxdur!
Hələ bu gün seçmə-tikmə söhbətinin vaxtı deyildir. Bu gün qanun düzəltməkdən ümdə səs çıxartmaq lazımdır!
Bizi səsləyirlər!
Deyirlər ki:

– Ay ev yiyəsi, kim var?

Bu cürə səslərə səs vermək lazımdır. O səsi də millət qurultayı verməlidir. Bas, tez olaq, əhil adamlarımızı karkən [əlindən iş gələn] əfrədimiz [fərdlərimizi], iş bilən baş bilənimizni çağıraraq ki, onlaq qurultay damının bacasından səs çıxarıb desinlər ki:

– Buyurun, dost qonaqsa – sənə qapımız, düşmən qonaqsa – sənə meydanımız, hər ikisi aşıqdır, bismillah!

Bəs, bu gün o səsi eşitmək və eşitdirmək səadətinə nail olmaq münasibətilə Azərbaycan türklərini təbrik edib deyirik:

Yaşasın millət!
Yaşasın millət səsi olan birinci milli Parlamamız!!

*Filankas*

#### TƏSHİH

Dünkü nüsxəimizdə dərc olunan Rəsulzadə Məhəmməd Əmin bəy əfəndinin nitqində vəqe olan iki xətanın təshihinə lüzum görülmüşdür.

İki yerdə qullanılmış “müsəvat” kəlməsi “sovet” oxunmalıdır. “Şu doğma topraqlarımız üzərində qayalaşdıq, yenə də qardaş olduq” cümləsinin axırı “qan yalaşdıq və yenidən qarındaş olduq” şəklində oxumalıdır.

#### BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Şurayı-Milli iftitaħı [açılışı] şənbə günü saat 1-də Dum[a] binası zalında təyin edildiyini Bakıda mövcud Azərbaycan Şurayı-Millisi əzaları [üzvləri] həzrətlərinə xüsusi dəvətnamə ilə ixbar etmək [xəbər vermək], adreslərini bilməmək mövcibinə [səbəbindən]

mümkün olmasından, Bakıda mövcud ümum əza həzrətrindən qəzetə elanına iktifa [kifayət] edərək təşrif gətirmələri mərcudur [xahiş edilir].

**Təftiş**

2[-inci] polis məntəqəsi müdiri müavininə polis nəfəri Məhəmmədhasən Babayev xəbər verir ki, Birinci TəzəpİR küçəsində 25 nömrəli evdə yaşayan Aleksandra Yurinanın mənzi-lində çalınmış əşya ilə Biğəroxov qitəsi [dəstəsi] nəfəratı [əsgərləri] tərəfindən buraxılmış bombalar mövcuddur.

Polis təftişatı nəticəsində mənzildən iki bomba, bir dənə xalça, iki dənə xurcun, bir dənə mis (baqır) samovar, iki dənə su keçməz gömlək [köynək], bir dənə meşindən tikilmiş çaket [pencək] və yəhar üçün lüzumlu bir top meşin və bir dənə yun tapqır tapılmışdır.

Mənzil sahibəsi demiş ki, xalça iki ay bundan qabaq 200 rubləyə Lənkəranda alınmışdır. Digər əşya isə bomba ilə bərabər qırmızı alayda xidmət edən Vasili adlı qardaşı tərəfindən buraxıl-mışdır. Ümum əşya polis tərəfindən müsadirə olur. Bombadan məəddə [başqa] şeylərin siyahısı tutulub, bir surəti də Yurınaya verilmişdir.

\*\*\*

- Daxiliyyə Nəzarəti tərəfindən Bakı vilayiyinə böylə bir qərar-dad gəlmışdir ki, həbs edilmiş Xarkov vilayəti Üzüm qəzası sakini Mixail Pavloviç Bistracov, Çerniqov vilayəti Qluxov qəzasından İvan Fyodoroviç Yürçenko, Saratov vilayəti Baləşov qəzasından Vasili Aleksandroviç Yaxmatkov, Kursk vilayəti Timsk qəzasından Afanasi Tixonoviç Lonev, Kursk vilayəti Dmitriyev qəzası sakini Serqo Vasiliyeviç Baykov, Moskva vilayəti Podolsk qəzasından Mixail Nikitoviç Jorin ilə Volqoda vilayəti sakini Aleksandr Apolloviç Podskanski əsayişi-ümumi üçün müzİR [zərərli] ədd [hesab] edildiklərindən, azad edilərək Daxiliyyə Nəzarətinin tərəfindən ol xüsusda müsaidə verilmədikçə bir daha Azərbaycanca gəlmək ixti-yarından məhrum olmaq şərti ilə Azərbaycan Cümhuriyyəti hüddundan çıxə nılsınlar.

- Balaxanı-Sabunçu qalabəyliyi dairəsi əhalisi arasında nax-əşluqlar kəsi-biddət etdiyindən Balaxanı-Sabunçu qalabəyisi Bakı valisinə müraciətlə məzkur dairə əhalisinə tibbi müavinətdə bulun-mağı rica etmişdir.

- Ərazi Nazirinin əmri ilə bilatəxir Muğan yerlərini icarəyə ver-məkdən ötürü bir komissiya tərtib verilmişdir. Bu yerlər əvvəlinci növbədə kənd əhalisinə və kənd cəmiyyəti idarələrinə icarəyə ver-iləcəklərdir. Məzkur əhali və cəmiyyətlərə yerlər müzaidəsiz olaraq icarəyə veriləcəkdir.

Bir müddət keçəndən sonra yerlər müzaidə ilə bütün xahiş edənlərə veriləcəkdir.

Klemenko komissiya sədri, Muğanın Duzlaq mövqifi [stansiyası] aqronomu Yanosevski vərgi inspektorpu və uyezd nəçəlniki dəxi komissiyaya daxil olmuşlardır.

**Hərbi əsirlərin təxlisi [azad edilməsi]**

Məhəlli komandan əmri ilə dünən və sragəgün bütün təcəm-mögəhlar [kamplar] və həsxanada olan hərbi əsirlər təxlis edilmişdir. Tərxis edilən əsirlərin bir çoxları Bakıda yaşayan əhalidəndir. Lakin, bunların küllisi erməni və ruslardan ibarətdir. Rus Milli Komitəsi azad olan rus millətinə mənsub əsirlərə müəv-inət etməklə məşğuldur.

**“Meve” vaporunun gəlməsi**

Dünən təşrini-saninin 15-də Bakıya 5 gün bundan əqdam Hacı Tərxəndan çıxmış Meve vaporu varid olmuşdur. Vaporla 340 nəfərə kimi sərnişin gəlmışdir. Sərnişinlərin çoxu müsəlmanlardan ibarət olub, qeyri millətlərdən o qədər yox idi. Həmin vaporla gələn qeyri millətlər Bakıda yaşayan olmayıb, Rusiyanın başqa şəhərləri əhali-sindən və başqa şəhərlərdə iqəmat və sükunət edənlərdir ki, onlar buraya gətirilmişlərdir.

Sərnişinlərin rəvayətinə görə bir həftə bundan əqdam məşhur bolşeviklərin başçılarından olan Lrotski Hacı-Tərxana gəlmış və bu münasibətlə böyük nümayişlər tərtib verilmişdir. Hacı-Tərxanda çörək yox kimidir. Çörək hər adama kartofca üsulı ilə yarım gırvanka yerilir. Əhalidə narazılıq gün-gündən artmaqdadır. Çex-slovak qoşunları Samaranı işğal etdikdən sonra çörək əldə kafi dərəcədə var idisə də sonraları heç tapılmayırmış.

**Tapılmışdır**

Rəhim oğlu Əliverdi adlı İrən təbəəsinin adına verilmiş vəsiqə ilə 30 manatlı bir para çantası tapılmışdır.

Sahibi gəlib idarəmizdən əşyasını ala bilər.

#### LƏNKƏRANDAN

(Xüsusi müxbirimizdən)

Bura əhalisinin əhvəli get-gədə fənalaşmaqdadır. Avetisov qoşunu hökumətin bacarısızlığından istifadə edərək səbiqəli qərar üzrə bilamüəniət [maneəsiz], himayə və müavinətsiz [köməksiz] müsəlman əhalisi arasında qətl-qəratda və həbslər icrasında davam edir. Dinc müsəlman əhalisi arasında Avetisov qoşunlarının icra etdikləri əziyyət və cəfəlara sübüt olaraq aşağıdakı dəlilləri göstərmək olar: Təşrini-saninin [noyabrın] əvvəllərində onlar 5 nəfər müsəlləh [silahlı] əşxəsdən [şəxsdən] ibarət olaraq güya ki, gizlədilmiş silahları tapmaq məqsədi ilə Əkbər Qarıbov və Xəlil Nəcəfov nam iki nəfərin evlərinə hücum edirlər. Ciddi təftişat icrasında sonra ev sahiblərini öldürərkə evdə olan bütün qızıl və pürqiyət [bahalı] əşyani alıb qaçıb gedirlər.

Böylə qanlı faciənin şahidi özlərinin öldürülməsindən qorxub da müavinətdə bulunmaqdan [kömək etməkdən] aciz qalan məq-tulların [qəti edilmələrini] ev qonşuları olmuşlardır.

Gözlərimiz özündə olan böylə qanlı faciələr ticarətimizi dəxi saxlamışdır. Hər bir mayəhtaca [avadanlıq, evdə ehtiyac olan əşyalar] ehtiyac hiss edilir. Qumbəşi və qeyri yerlərdə olan hakim-lər tərəfindən gətirilən bütün malların həcz [müsadirə] edilməsindən dolayı, məkulat [ərzaq] gətirilməsi qət edilmişdir [kəsilmişdir]. Gətirilən mallar həcz edilib Sara cəzirəsinə [adasına] göndərilir. Həcz edilən məkulatın paraları verilməyir və sahibləri dəxi öz başına mal apardıqları üçün cəza alırlar. Sara cəzirəsində külli miqdarda makulat və qeyri mayəhtac olub, orada sükunət edən [yaşayan] əhaliyə iki il kifayət edər.

Görülməyən bahalıq hökmfərmədir [hökm sürməkdədir]: qənd gırvankəsi 80 manat, çay 300 manat, yağ 40 manat, adi sabun 30

manat. Bolşeviklər tərəfindən yandırılan müsəlman köyləri Xırmandalı, Kürdəbəzalı, Qədriqli, Qarğalıq, Hüseynhacılı, Həsənli, Alışanlı, Taxlavədi, Oymaq kəndlərində olan əkin yerləri həcz edilmiş və müsəlmanlar əlindən alınmışdır.

Bütün güc və qüvvə ilə müsəlmanlardan alınan əkin yerləri orada olan rus mühacirlərinə verilir. Məzkur [adı çəkilən] kəndlərin müsəlman əhalisi əllərindən yerləri alındığı üçün yersiz qalmışlardır.

Yandırılmış və talan edilmiş kəndlərin əhalisi özlərinin yerlərini və yandırılmış evlərinin tartibə salmaq üçün çox məmmuniyyət ilə öz kəndlərinə qayıdardılar. Lakin onlara bir daha öz yerlərinə gəlməmələri elan edilmişdir. Bu qədər ağır şərait altında güzəran etməyə məcbur edilən Lənkəran müsəlman əhalisi öz hamdın və həmçinsləri olan Azərbaycan ordusuna göz dikərək, özlərinin təxlis [xiləslərini] və necatlarını onlardan gözləyirlər.

#### GƏNCƏ QƏZASINDA

Gəncəli Usta oğlu Mikayıl ilə Ziyadlı köyü sakini Kərbəlayi Hüseyyn oğlu Tağı digər həməfkarları ilə [əlbir olanlarla] bərabər Sarkar köylüləri heyvanlarına hücum edib, onları çalmaq istəyirlər. Bunu görən köylülərdən Abbas oğlu Əlikiş, Məhəmmədbəyir oğlu Tağı, Əlikiş oğlu Bəxşəli və Abış oğlu Kərbəlayi quldurlara atəş açılır. Hər iki tərəfdən atışma bir xəyli davam etdikdən sonra, məzkur [adları çəkilən] Mikayıl və Tağı ikisi də məqtul düşürlər [öldürüülürlər].

**Şuşadan**

Şuşadan “K.” qəzetəsinə xəbər verilir ki, bir neçə erməni başçıları həbsdən azad edilmişlərdir.

#### TİFLİSDƏ

Gürcüstan Daxiliyyə Nəzarətinin binəgüzərlığı mövcibinə [sərəncamına əsasən] həbs edilmiş olan vəza vəkili Tahirov Tiflis dəvə vəkillərinin istidəsi [xahiş] ilə həbsxanadan azad edilmişdir. “Hümmət” firqəsi

“Hümmət” firqəsinin mürəvvici-əfkəri [fikirlərini yayan] və Tiflisdə müntəşir [nəşr olunan] “Gələcək” qəzetəsində böylə bir ixtar [xəbərdarlıq] yazılmışdır:

“Hümmət” firqəsi bununla camaata xəbər verir ki, sosial-demokratlıq nəzəriyyəsinədən başqa: 1) Bütün millətlərlə bərabər Azərbaycanın da istiqlaliyyəti; 2) Zaqqafqaziya millətlərinin ittifaqı və 3) Heç bir millətin təhti-nüfuzuna müraciət etməyib [nüfuzu altına girmək istəməyib], müstəqil olmağı dəxi müdafiə etməyi qərara almışdır. Bunlardan başqa Dağıstan və Şimali Qafqaziyanın birləşmək xahişi olsa, rədd etməyəcəkdir.

**Qori ermənilərinin teleqramı**

Gürcüstan Baş vəziri [Baş naziri] adına Qori ermənilərindən bu teleqram alınmışdır: “Biz, Qori erməniləri gürcü və ermənilər arasında qalxan sərhəd mübahisəsini müzakirə edib böyük nifrət edirik ki, bütün Avropa məsələləri sülh ilə bitirmək istədiyi bir vaxt-da silaha müraciət olunmuşdur. Biz rica edirik ki, yanbayan hürriyət qazanmış millətlərin öz nəfinə [xeyrinə] görə, bu qardaş öldürücü müharibənin qabağını aləsiniz.”

#### TİFLİS KONFRANSI

Gürcüstan Hökumətinin təşəbbüsəti ilə dəvət edilmiş olan Ümumqafqaziya Konfransının iclası təşrini-saninin [noyabrın] 15-də saat 12-də açılmışdır. İclasda Gürcüstan Hökuməti tərəfindən Xariciyyə naziri Gegeçkori, Daxiliyyə naziri [Noy] Ramişvili, Azərbaycan Hökuməti tərəfindən Azərbaycan Hökumətinin Gürcüstandan olan siyasi nümayəndəsi Cəfərov və doktor Vəkilov, Dağıstanlılar Hökuməti tərəfindən hökumət Baş sədri Kotsev ilə Maliyyə vəziri Cəbaqiyev iştirak etmişlər. Ermənistən nümə-yəndələri gəlməmişlərdir. İclas açıldıqda Gürcüstan Hökumətinin sədri Jordaniya xəbər vermişdir ki, Gürcüstan Hökuməti nəzindən-ki Ermənistən vəkillərinin [nümayəndələrinin] verdiyi məlumatə görə, İrəvan ilə əlaqəsi olmadığından, indiyə qədər Ermənistən tərəfindən konfransa nümayəndə intixab edilməsi [seçilməsi] haqqında öz hökumətindən məlumat almağa imkan bulmamışdır. Konfrans üzvləri Jordaniyanın bu barədə verdiyi bəyanatdan sonra İrəvandan bir xəbər alana qədər konfrans iclasını təşrini-saninin (noyabr) 14-ünə qədər təxirə salmağı təhti-qərara almışlardır. Bu iclasda mandat komissiyası intixab edilmişdir.

#### ELANİ-RƏSMİ

**Polis Müfəttişi-Ümumiliyindən**

Xalqda qeyri-münasib bir qələyan [həyəcan] var; bu münasi-bətlə xeyirsiz və çalıq [oğru] gürulu meydanı boş bulacaqlarını zənn edirlər. Asayiş-ümumini xalədar edənərlin, başqasının can və mal və ya ırz və namusuna göz dikənərlin qanun əyləylə daima cəza-yi-səzalarına [layiqli cəzalarına] qərdirilmələrində polis məmur-larının fəaliyyəti hər gündən ziyadə olacağı bəyan olunur.

#### ELANİ-RƏSMİ

**Polis Müfəttişi-Ümumiliyindən**

Keçən Türk-Rus müharibəsində Ərzurum və həvalisindən [ətraf